

Előszó

Következő, 3. kiadványunk a munkahelyi kockázatértékelés szükségességének témájával foglalkozik, hiszen a munkáltatónak rendelkeznie kell kockázatértékeléssel, amelyben köteles minőségileg, illetve szükség esetén mennyiségileg értékelni a munkavállalók egészségét és biztonságát veszélyeztető kockázatokat. A kockázatértékelés ugyanis feltárja a hiányosságokat, kockázatokat, veszélyeket, melyeknek a munkavállaló ki van téve, majd csökkentésére, megszüntetésére intézkedéseket határoz meg a felelősök és határidők megjelölésével. Ez alapján részletezi a veszélyforrásokat, amelyek a munkavállalókat érik a munkahelyeken. Csoportonként kifejti a fizikai, vegyi (veszélyes anyag), biológiai, fiziológiai, idegrendszeri és pszichés veszélyforrásokat. Majd külön kitér a munkahelyi kockázatértékelés menetére, azaz a veszélyforrások felmérésére, a veszélyek hatásmechanizmusának elemzésére, súlyozására, az érintett személyek meghatározására, valamint javaslatokat ismertet a szükséges javító célú intézkedésekre vonatkozóan. Bemutatja a kockázatértékelés lépéseit, a veszélyeknek és a kockázatoknak kitett személyek azonosítását, a kockázatok értékelését és rangsorolását, a döntéseket a megelőző fellépésről, a cselekvést, a nyomon követést és felülvizsgálatot. Felhívja a figyelmet a munkáltató kötelezettségeire a munkahelyi kockázatértékeléssel kapcso-

latban. Részletezi a munkáltató feladatát a kockázatértékelés teljes folyamatával kapcsolatban, amik az alábbi feladatok elvégzésére, illetve biztosítására szolgálnak: a munkavállalók egészségének és biztonságának biztosítása, a kockázatértékelés megszervezése, értékelést végző személyek kiválasztása, kockázatok értékelése, védőintézkedések végrehajtása, a kockázatértékelés eredményeinek birtoklása. Hangsúlyozza, hogy a munkáltatónak bizonyítékkal kell rendelkeznie arról is, hogy a kockázatértékelés, valamint annak eredménye alapján tett intézkedések tapasztalatairól tájékoztatta a munkabiztonsági szaktevékenységet ellátó személyt, a foglalkozás-egészségügyi szolgálatot, a munkavédelmi képviselőt vagy bizottságot, ennek hiányában a munkavállalókat. Külön kitér a munkáltató megelőző intézkedéseire, mint a legfontosabb kötelezettségére, ezen belül foglalkozik a megelőzési intézkedésekkel a munkahelyi zaj és a rossz munkahelyi világítás vonatkozásában. Végül bemutatja a munkahelyen dolgozó munkavállalók és a munkavédelmi képviselők szerepének fontosságát a munkahelyi kockázatértékelés végrehajtásában, valamint az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzés követelményeinek betartásával kapcsolatban.

Tartalom

Előszó.....	1
1.) A munkahelyi kockázatértékelés szükségessége.....	4
2.) Veszélyforrások.....	10
3.) A munkahelyi kockázatértékelés menete	25
4.) A munkáltató kötelezettsége a kockázatértékeléssel.....	47
kapcsolatban	
5.) A munkavállalók szerepe a kockázatértékelésben	55
6.) A munkavédelmi képviselők szerepe a kockázatértékelésben ..	58

1.) A munkahelyi kockázatértékelés szükségessége

A munkáltatónak valamennyi munkahelyre vonatkozóan kötelessége elvégeztetni a munkavállalók egészségét és biztonságát veszélyeztető kockázatok felmérését, a kockázatértékelés elvégzését (kockázatbecslés) és ennek dokumentálását. Ezt a Munkavédelmi törvény is kötelezően előírja: „A munkáltatónak rendelkeznie kell kockázatértékeléssel, amelyben köteles minőségileg, illetve szükség esetén mennyiségileg értékelni a munkavállalók egészségét és biztonságát veszélyeztető kockázatokot, különös tekintettel az alkalmazott munkaeszközökre, veszélyes anyagokra és keverékekre, a munkavállalókat érő terhelésekre, valamint a munkahelyek kialakítására.”

1. számú kép: Biztonságos munkavégzés, illusztráció

A kockázatértékelés ugyanis feltárja a hiányosságokat, kockázatokat, veszélyeket, melyeknek a munkavállaló ki van téve, majd csökkentésére, megszüntetésére intézkedéseket határoz meg a felelősök és határidők megjelölésével. Ez az intézkedési terv. Minden vállalkozásnál kötelező dokumentum a kockázatértékelés, ha már 1 fő munkavállalója, vagy akár segítő családtagja részt vesz a tevékenység végzésében. A kockázatértékelés elkészítése munkavédelmi- és foglalkozás-egészségügyi szaktevékenységnek minősül: vagyis munkavédelmi és üzemi orvosi végzettséggel rendelkező szakemberek végezhetik el ezt a feladatot. A kockázatértékelés során az egészségvédelmi határértékkel szabályozott kóroki tényező előfordulása esetén munkahigiénés vizsgálatokkal kell gondoskodni az expozíció mértékének meghatározásáról. A kockázatértékelés elkészítése nagyon fontos, hiszen minden évben munkavállalók százezrei sérülnek meg munka közben; mások betegszabadságot vesznek ki, hogy kipihenjék a stresszt, a munkahelyi túlterhelést, kezeltesék a váz- és izomrendszeri betegségeket vagy más, a munkahelyhez köthető betegséget. És mint ahogyan a balesetek és betegségek miatt a dolgozókat és családjaikat személyes költségek terhelik, ez ugyanúgy igénybe veszi az egészségügyi rendszer erőforrásait, és hatással van a termelékenységre is.

A kockázatértékelés a sikeres biztonsági és egészségvédelmi menedzsment alapja, valamint a munkahelyi balesetek és a foglalkozási megbetegedések csökkentésének kulcsa. Ha jól alkalmazzák, javíthatja a munkahelyi biztonságot és egészségvédelmet – és általában az üzleti teljesítményt. A kockázatértékelés a munkavégzés körülményeinek, a munkakörnyezet kialakításának, az ott lezajló technológiai és irányítási folyamatoknak az áttekintése, elemzése és értékelése. A kockázatértékelés egy adott rendszer szerkezetének és funkcióinak szisztematikus vizsgálata, a potenciális veszélyek azonosítására, annak érdekében, hogy a kockázat nagysága becsülhető legyen. A kockázatértékelés a megelőzés jelenleg legkorszerűbbnek tekintett eszköze, amely a meglévő munkahely és munkakörnyezet valós állapotából indul ki és feltárja, illetve meghatározza mindazokat a valószínűsíthetően bekövetkező egészségkárosító hatásokat és veszélyforrásokat, amelyek a munkafeladatokat végzőkre nézve, veszélyt vagy károsodást jelenthetnek. A korszerű irányítás alapkövetelménye, hogy előretekintően és ne csak a kudarcokból levont tanulságokból hozza meg a döntéseit, vagyis ne csak a bekövetkezett balesetek vagy egészségkárosodások korrigálására épüljön a vezetési stratégia, hanem előretekintve kísérelje meg a veszélyeket azonosítani és intézke-

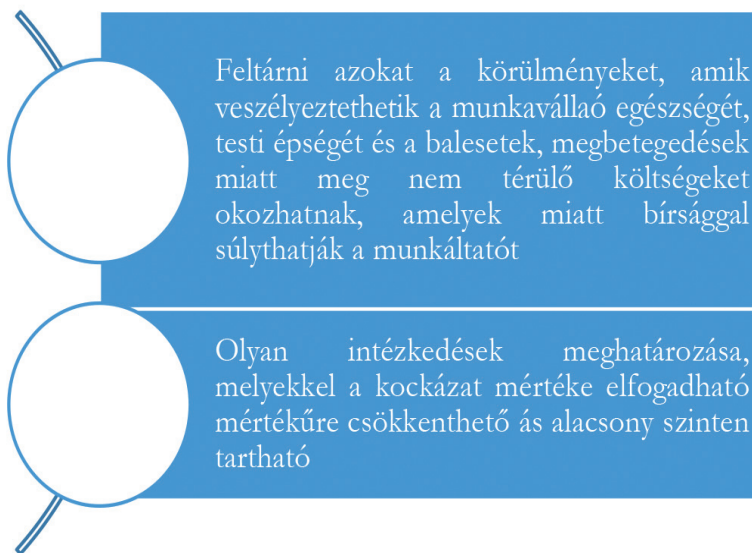

Döntéshozatal, illusztráció

déseivel azokat megszüntetni. A munkahelyi kockázatelemzés során fel kell tárni az egy időben, egy konkrét személyre vonatkozó összes veszélyforrást, és vizsgálni kell ezek együttes kockázatnövelő hatását. A kockázatértékelés elkészítését követően lehet a jelenlévő kockázatokat műszaki, kollektív védelemmel, egyéni védőeszközök használatának alkalmazásával, szervezési intézkedésekkel, illetve ezen három lehetőség megfelelő kombinációjával hatékonyan lefogni. A következő fejezetekben mutatjuk be a munkavállalókat érő veszélyforrásokat, illetve a kockázatértékelés folyamatát.

A kockázatértékelés céljait az alábbi 1. számú ábra szemlélteti:

1. számú ábra: A munkahelyi kockázatértékelés célja

Fontos hangsúlyozni, hogy a munkaegészségügyi szaktevékenységet ellátó személynek és a munkabiztonsági szaktevékenységet végző személynek nem csak alá kell írniuk a kész kockázatértékelési dokumentumot, hanem tevékenyen részt kell venniük annak elkészítésében, a munkakörülmények és a munkavégzés veszélyt jelentő és egészségkárosító hatásainak írásban dokumentált vizsgálatában, hiszen így lesz jó egy kockázatértékelés. A jogszabály nem írja elő konkrétan, hogy milyen formája legyen, hogyan nézzen ki egy kockázatértékelés, de vannak kötelező elemek melyeket tartalmaznia kell:

- a kockázatértékelés helye, ideje és tárgya,
- az értékelést végző azonosító adatai,
- a veszélyek azonosítása,
- a veszélyeztetettek azonosítása az érintettek száma,
- a kockázatot súlyosbító tényező,
- a kockázatok minőségi és mennyiségi értékelése annak megállapítására, hogy a körülmények megfelelnek-e a munkavédelemre vonatkozó szabályoknak, illetve biztosított-e a kockázatok elfogadható szinten tartása,
- szükséges megelőző intézkedések, a felelősök és határidők megjelölése,
- a kockázatértékelés tervezett következő időpontja,
- előző kockázatértékelés időpontja.

2.) Veszélyforrások

A munkavállalók a munkahelyeiken különböző veszélyes környezeti hatásoknak vannak kitéve, miközben a munkájukat végzik. A munkaképes emberek életük jelentős részét a munkahelyeiken töltik. A munkakörnyezet többnyire a legveszélyesebb emberi környezet (mikrokörnyezet), melynek károsító kockázata jóval nagyobb, mint a tágabb (mezo- és makro-) környezeté.

Veszélyforrások, illusztráció

Az élelmiszer-feldolgozás során azonban továbbra is jelen lehetnek olyan biológiai és kémiai anyagok, amelyek a munkát végző ember számára veszélyt jelenthetnek. Ezek a veszélyek sokszor nem nyilvánvalóak. Nehéz a veszélyekből származó kockázatok felismerése, értékelése. A munkavállalók számára veszélyt jelentő biológiai vagy kémiai anyagok elsősorban az élelmiszer-előállítás során felhasznált alapanyagokban vannak jelen. Vannak olyan technológiában felhasznált anyagok is, amelyek csak egyes munkavállalóknál váltanak ki egészségkárosodást. A munkavédelem célja – a munkabalesetek megelőzése mellett – a foglalkozási eredetű egészségkárosodások (foglalkozási betegségek) megelőzése. Ha a munkahelyeken jelen lévő, átmeneti vagy végleges egészségkárosodást okozó úgynevezett kóroki tényezők nagyságát a megengedett értékek alatt tartják, illetve ezeket a kóroki tényezőket megszüntetik, blokkolják, nem kell számolni a foglalkozási betegségek kialakulásával. A veszélyforrások fogalmát szintén a munkavédelmi törvény szemlélteti.

A veszélyforrás nem más, mint a munkavégzés során vagy azzal összefüggésben jelentkező minden olyan tényező, amely a munkát végző, vagy a munkavégzés hatókörében tartózkodó személyre veszélyt vagy ártalmat jelenthet.

- Fizikai veszélyforrások:

- munkaeszközök, járművek, szállító- és anyagmozgató eszközök, ezek részei illetve mozgásuk, termékek és anyagok mozgása,
- szerkezetek egyensúlyának megbomlása,
- csúszós felületek,
- éles, sorjás, egyenetlen felületek, szélek és sarkok,
- tárgyak hőmérséklete,
- a munkahelynek a föld (padló) szintjéhez viszonyított elhelyezése,
- szintkülönbség,
- súlytalanság,
- a levegő nyomása, hőmérséklete, nedvességtartalma, ionizációja és áramlása,
- zaj, rezgés, infra- és ultrahang,
- világítás,
- elektromágneses sugárzás vagy -tér,
- részecskesugárzás,
- elektromos áramköri vagy sztatikus feszültség,
- aeroszolok és porok a levegőben.

A következőkben egy-két fizikai veszélyforrást mutatunk be részletesebben, így a világítást, a zajt és a klímát. Majd röviden szót ejtünk

az elektromos veszélyekről is. A piszkos szürke falak nyomasztóan hatnak az ott dolgozókra, a félhomályos terem álmosít. A szélsőséges fényviszonyok a szem túlzott igénybevétele miatt korai kifáradást, figyelemcsökkenést, fejfájást okoznak. A természetes és mesterséges világítás optimális kombinációjával az elérhető legkedvezőbb látási körülmények megteremtésére kell törekedni. A természetes fény kihasználása mellett szól az energiatakarékosságra törekvés. A mesterséges megvilágítás célja a jó látási körülmények megteremtése. A rossz világítás fárasztja és kiszárítja a szemet, homályos látást okozhat. Irodai munka és nem múló tünetek esetén ajánlott a gyors és hatékony hidratálást biztosító műkönny használata. A nem megfelelően alkalmazott irodai világítás szemproblémákat okozhat, a kék színű fényt kibocsátó izzó pedig felboríthatja az alvás-ébrenlét ciklusát.

A technikai fejlődés egyik fájdalmasan káros következménye, hogy egyre kevesebb valóban csendes helyet lehet találni a munkahelyünkön. A műszaki fejlődés jelenlegi viszonyai között nagy sebességű és nagy teljesítő képességű berendezéseket hoznak létre, állandóan bővül a működtetett eszközök és berendezések választéka. Ma már általánosan elterjedtnek tekinthetők a különféle gépesített kéziszerszámok, és sok más forgatóhatású szerszám, amelyek zajokat okoznak és erős rezgéseket adnak át a dolgozók szervezetének. A folyamatos és tartós terhelés súlyos megbetegedésekhez vezethet. A hang ma-

gasságát a másodpercenkénti rezgések száma, a frekvencia határozza meg: minél nagyobb a rezgésszám, annál magasabb hangot hallunk. Mértékegysége: hertz (Hz). Az emberi fül csupán a 16 Hz-től 20 000 Hz-ig terjedő tartományban érzékel. Az emberi fül a 10–12 W/m² és a 10 W/m² (20 N/m²) közötti tartományba eső hangokat érzékeli. A munkahelyeken a még megengedhető zaj erősségét decibelben (AI) szabvány írja elő. A jele: dB. Ennek alapján megkülönböztethető:

- nagyon halk zaj: 0–20 dB, a suttogás,
- halk zaj: 30–40 dB, a csendes beszélgetés,
- mérsékelt zaj: 50–60 dB, az átlagos beszélgetés,
- hangos zaj: 70–80 dB, a hangos rádióhang,
- nagyon hangos zaj: 90–100 dB, a kovácsüzem,
- süketítő zaj: 110–120 dB, a rakéta hangja.

A zaj hatást gyakorol a vegetatív idegrendszerre, a vérkeringés változására, aminek hatására a belső és külső elválasztású mirigyek működése megváltozik. A hallószervre gyakorolt hatása a halláscsökkenés: a hallóidegek károsodása. A káros zajhatásra bekövetkezett halláscsökkenést zajnagyothallásnak nevezzük. A hatékony és biztonságos munkához elengedhetetlen a jó közérzetet biztosító kedvező munkahelyi klíma. Tapasztalati tény, hogy az ember jó közérzetét és teljesítő képességét nagymértékben be-

folyasolják a környezet klimatikus feltételei. A túlzott meleg vagy túlzott hideg például nem csupán kellemetlen lehet, de szélsőséges esetben nagyobb megterhelést róhat a szervezetre, mint maga a munkavégzés. A fokozott légáramlás súlyos ízületi megbetegedésekhez vezethet. A munkahelyi klímán a helyiség, a műhely hőmérsékletét, légnedvességét és a levegő mozgását értjük. Ez akkor káros az egészségre, ha jelentősen meghaladja az átlaghőmérsékletet, vagy sokkal kisebb annál. Meleg munkahelyeken az emberi szervezet víz-só egyensúlya felbomlik. Ezért az egészségkárosodás megelőzésére mesterséges szellőztetésre, hőszabályozásra, a só-víz háztartás egyensúlyának fenntartásához védőitalra van szükség. Hideg munkahelyen, tehát ott, ahol a várható napi középhőmérséklet a munkaidő 50%-ánál hosszabb időtartamban, szabadtéri munkahelyen a +4 °C-ot, illetve zárttéri munkahelyen a +10 °C-ot nem éri el, megfelelő meleg védőruhával kell ellátni a dolgozókat. Hidegnek minősülő munkahelyen a munkaadónak a munkavállalók részére +50 °C hőmérsékletű teát kell biztosítania. A tea ízesítéséhez, a (9) bekezdésben előírtak figyelembevételével, cukrot, illetve édesítőszert kell használni. Azokon a munkahelyeken, ahol tartósan hidegben végzik a munkát, melegedőhelyiséget is kell létesíteni. Az áramütés veszélye fokozottan fennáll: az elektromos berendezések nem szakszerű beüzemelése és használata kö-

vetkeztében, a meglazult, falból elmozdult, nem kellően rögzített dugaszolóaljzatok, a fedődobozok hiánya, a sérült vezetékek, valamint a karbantartások elmaradása miatt.

- Veszélyes anyagok:

Figyelem! Áramütés veszély!

Figyelem! Mérgező anyag!

Az utóbbi évtizedben életünk minden területén megnőtt a vegyi anyagok és termékek száma és mennyisége, így az élelmiszeriparban is. A gyártógépek tisztítása vagy karbantartása közben a munkavállalók veszélyes anyagoknak, például fertőtlenítőszer-eknek és kenőanyagoknak (forró és hideg folyadékoknak), a hűtő-

rendszerekben pedig ammóniának lehetnek kitéve. A kenőanyagokra, zsírokra, olajokra és hidraulikus folyadékokra a gépek és alkatrészeik kopással és korrózióval szembeni védelme miatt van szükség, valamint azért, hogy megelőzzék a súrlódás által kiváltott magas hőmérsékletet. A kenőanyagok egészségügyi kockázatot jelenthetnek a karbantartási feladatokban részt vevő munkavállalók számára. Allergikus reakciókat, például bőrgyulladást vagy légzési problémákat válthatnak ki. A munka során használt mérgek elsősorban a légutakon és a bőrön át kerülnek a szervezetbe.

A vegyi anyagok okozta ártalmak megelőzésére: zárt technológiák alkalmazása, karbantartás, helyi elszívás, védőeszközök szükségesek. A vegyi anyagok hatásukat tekintve az alábbi csoportokba sorolhatók:

- ingerlő hatásúak,
- fojtó hatásúak,
- bódító hatásúak,
- mérgező hatásúak,
- maró hatásúak,
- rákkeltő hatásúak,
- öröklési anyagokat károsító, és
- magzatkárosító hatásúak,
- izgató hatásúak.

Az élelmiszeripari tevékenység során, számos területen fordulhatnak elő kémiai veszélyek. Ez kezdődhet a mezőgazdasági gyakorlatoknál, az itt használt járműveknél, a hulladéklerakónál, valamint az ipari kibocsátásnál. A növények és haszonállatok, valamint a feldolgozás, tárolás és elosztás folyamatainál csaknem biztos, hogy érintkezünk velük. Az élelmiszeriparban és az italgyártás világában az alábbi kémiai veszélyek fordulhatnak elő gyakrabban:

- Ipari és környezeti szennyező anyagok,
- Feldolgozás során keletkező szennyező anyagok,
- Helytelen növényvédőszer-használat,
- Helytelen adalékanyag használat.
- Ezen belül a biológiai veszélyforrás,
 - mikroorganizmus és anyagcsereterméke,
 - makroorganizmus (növény, állat).

Az élelmiszer és italgyártás több különböző iparágból tevődik össze. Ide tartozik a gyümölcs- és zöldségfeldolgozás, a sütőipar, a malomipar, vagy akár a tejfeldolgozás, a cukorfinomítás és a vágóhíd-üzemeltetés is. Az italgyártás a sör és bortermelést és a szeszgyártást, valamint az üdítőitalok és ásványvíz előállítását foglalja magában. Bár az élelmiszereket és italokat szigorúan szabályozott környezetben dolgozzák fel, biztosítva a higiénikus és biztonságos élelmiszergyártás szigorú előírásait, a munkavállal-

lók biztonságát és egészségvédelmét tekintve azonban egyáltalán nem „alacsony kockázatú” ágazat. Az élelmiszer-előállító létesítményekben végzett munkák kiemelt biológiai veszélyforrásokkal járnak. Az élelmiszeripar egészséges és biztonságos élelmiszerek előállítására törekszik. A munkáltató minden olyan biológiai tényezőkkel kapcsolatos tevékenységnél, amely kockázatot jelent a munkavállaló biztonságára és egészségére, *köteles* biztosítani, hogy a munkavállaló ne étkezzon, ne igyon és ne dohányozzon a munkahelyen, továbbá a munkavállaló számára megfelelő védőruházatot biztosítani, valamint munkavállalók rendelkezésére megfelelő mosdót és illemhelyet bocsátani, továbbá biztosítani a szemöblítés, vagy amennyiben ez szükséges, a bőrfertőtlenítés lehetőségét.

Figyelem! Biológiai veszély!

Nézzünk egy-két példát arra vonatkozóan, hogy milyen biológiai veszélyek fordulhatnak elő az élelmiszeripar egyes területén. Ezeket a példákat az 1. számú táblázat szemlélteti.

Biológiai anyagok	Foglalkozás	Hatás
baktériumok, vírusok, élősködők	vágóhídi munkások	fertőző betegségek, elsősorban légúti megbetegedések
penészek	pékek, sajtkészítők, húsipari dolgozók	légzőszervi megbetegedések
élelmiszeradalékok, ipari enzimek (pl. amilázok a lisztben)	pékek, egyéb élelmiszeripari dolgozó	légzőszervi megbetegedések, bőrbetegségek
ammónia	hűtőházban dolgozók (húsipar, tejipar, konzervgyártás).	légzőszervi betegségek, balesetek

1. számú táblázat: Biológiai kockázatok az élelmiszeriparban

A biológiai hatóanyagok háromfajta betegséget okozhatnak:

- élősködők, vírusok vagy baktériumok okozta fertőzések,
- penész, szerves porok (pl. lisztpor és állati eredetű por), enzimek és atkák expozíciója okozta allergiák,
- mérgezés vagy mérgező hatások.

A munkahelyeken használt természetes és mesterséges anyagok sok fajtája (biológiai és kémiai hatóanyag) okozhat allergiás légúti betegségeket, foglalkozási asztmát, orrnyálkahártya-gyulladást (rhinitis) vagy tüdőléghólyag-gyulladást (alveolitis).

- Fiziológiai, idegrendszeri és pszichés igénybevétel:

A munkafolyamat pszichikai hatása mérőszámokkal nem határozható meg. Általában munkaleléktani szempontból vizsgál-

ható, hogy milyen különböző milyen következményt válthatnak ki. Ilyen az egyhangú munka. A tartós figyelem-összpontosítás igénybe veszi az idegrendszert. A figyelem csökkenése balesetvesélyt okozhat. Megelőzhető a figyelem-összpontosító és a vele ellentétes jellegű munkafolyamatok váltogatásával, munkaközi szünet, torna beiktatásával. Szellemi megterhelést igénylő munkahelyeken szintén a munkaközi szünet és a testmozgás beiktatása lehet eredményes. Tudományosan bizonyított, hogy az ember 3–4 óránál tovább nem képes tartósan koncentrálni, ha közben nem tart néhány perces szünetet. A káros pszichikai hatások megelőzése az egyhangú munka megelőzhető a figyelemösszpontosító és a nem ilyen jellegű munkafolyamatok váltogatásával, munkaközi szünet, torna beiktatásával. Szellemi megterhelést igénylő munkahelyeken szintén a munkaközi szünet, testmozgás beiktatása lehet eredményes. Amikor a munkaidő nagy részét állva, járkálva töltik a dolgozók, vagy amikor valamilyen kényszer-testhelyzetben kell munkát végezniük, akkor deréktáji fájdalmak, gerincbántalmak alakulhatnak ki. Megelőzésére mindkét esetben a korszerű technikát kell alkalmazni. Ilyen esetben álló munkához megfelelő lábbeliről kell gondoskodni, munkaszünetet beiktatni, és rendszeres orvosi vizsgálattal megelőzni a súlyosabb elváltozásokat.

Tájékoztató kiadványunk eddig azokkal a veszélyforrásokkal foglalkozott elsősorban, amelyek veszélyt jelentenek, tehát balesetet okozhatnak. A továbbiakban az ártalmakat, tehát az egészségkárosodást okozó veszélyforrásokat, a munkakörnyezeti kóroki tényezőket tárgyaljuk. A munkakörnyezeti kóroki tényezők:

- Fizikai
 - zaj
 - rezgés (vibráció)
 - ionizáló és nem ionizáló sugárzás
 - klíma (hőmérséklet, páratartalom, levegő áramlása, inaktív és allergén porok)
 - a levegő nyomása (légkörinél nagyobb vagy kisebb nyomás)
- Kémiai veszélyes anyagok és keverékek (rákkeltő, mutagén, stb.)
- Biológiai kóroki tényezők
- Pszichoszociális munkahelyi hierarchia, folyamatos műszakrend, szalagmunka stb.
- Ergonómiai ember-gép-környezet rendszer

A munkáltatónak itt gondoskodni kell a megengedett értékekkel szabályozott, munkahelyi kóroki tényezőkkel kapcsolatos munkahigiénés vizsgálatok elvégzéséről.

Munkahigiénés vizsgálatok: a munkakörnyezetben lévő kóroki (fizikai, kémiai, biológiai, ergonómiai, pszichoszociális) tényezők feltárására, szintjének, a végzett munkából továbbá a munkakörnyezet hatásaiból adódó megterhelés mennyiségi meghatározására alkalmas eljárások, valamint olyan vizsgálatok, amelyek eredményeként javaslat tehető a munkából és a munkakörnyezetből származó egészségkárosító kockázatok kezelésére (csökkentésére). A munkakörnyezeti kóroki tényezőkkel kapcsolatos kockázatértékelés tehát tipikusan mennyiségi kockázatértékelés. A kóroki tényezőket, mint veszélyforrásokat, a kockázatértékelés során fel kell tárni. A kóroki tényező szintjét, értékét meg kell határozni (mérni). A kockázatbecslés ennél az eljárásnál jóval egyszerűbb, mert a mért értékeket kell összehasonlítani a megengedett értékekkel, vagyis hogy a jelenlegi helyzet kielégíti-e a munkavédelemre vonatkozó szabályok követelményeit. A munkáltatónak el kell döntenie, hogy a jelen lévő kockázatok milyen módon szüntethetők meg, milyen intézkedéseket kell tenni a kockázatok megelőzése vagy csökkentése érdekében. A téma feldolgozása során az egyes kóroki tényezők tárgyalásánál törekedjünk bemutatni:

- az adott kóroki tényező egészségre gyakorolt káros hatását,
- a kóroki tényező megengedett szintjét,

- a mérési eljárásokat, és a megelőzést szolgáló műszaki, szervezési és személyi feltételeket.

A munkáltatónak ezek ellen a veszélyforrások ellen kell felvennie a kesztyűt. A biztonságos és egészséges munkavégzés követelményeit elsősorban műszaki, szervezési eszközökkel kell kielégíteni. Úgy kell kialakítani a technológiát és olyan munkaeszközöket kell használni, hogy balesetveszélyt ne jelentsenek, a munka környezeti tényezői (levegő, zaj, hőmérséklet) egészségügyi ártalmat ne okozzanak. Ha a műszaki védelem teljes körű biztonságot nem tud adni, kiegészítésképpen, használjuk az egyéni védőeszközöket, védőfelszereléseket. A kockázatértékelés arra szolgál, hogy felmérjük a különböző veszélyforrásokat és kockázatokat, majd ennek birtokában kigondoljuk a megfelelő intézkedéseket és védelmet.

3.) A munkahelyi kockázatértékelés menete

Kockázat: a veszélyhelyzetben a sérülés vagy az egészségkárosodás valószínűségének és súlyosságának együttes hatása. A kockázatértékelés fogalma nem jelent alapvető tartalmi változást a munkáltatóra háruló munkavédelmi követelményekben, hanem elsősorban rendszerbe, egységes keretbe foglalja a munkáltató munkavédelmi tevékenységét.

A kockázatértékelés fontossága, illusztráció

A kockázatértékelés tehát nem más, mint gondos áttekintése annak, hogy az adott munkahelyen mi károsíthatja, veszélyeztetheti a munkavállalókat, és milyen óvintézkedések szükségesek az egészségkárosodás megelőzésére. Elvégzéséhez nem feltétlenül kell minden esetben laboratóriumi vizsgálatokat, illetőleg műsze-

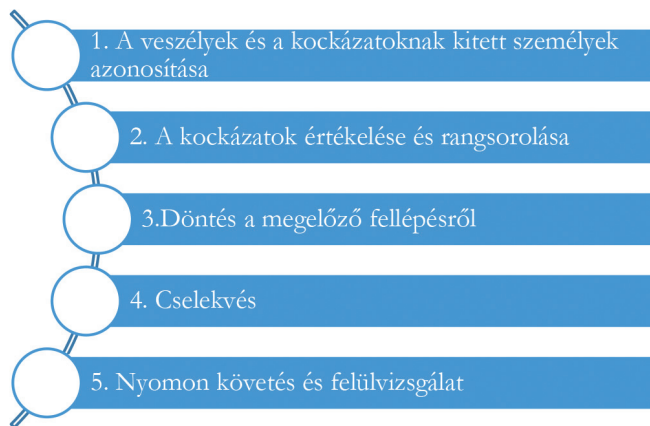
res méréseket végeztetni, esetleg tudományos apparátust, költséges szolgáltatásokat igénybe venni. Az esetek legnagyobb részében a kockázatértékelés az eddig is meglevő munkavédelmi követelmények szisztematikus ellenőrzését, a hiányosságok megszüntetését jelenti, amelyben a legfőbb eszköz a széles körű munkavédelmi ismeret. A kémiai biztonság területén bevezetett kockázatbecslés fogalma ezzel nagy részben átfedésben van. A kockázatbecslés akkor egyenértékű a kockázatértékeléssel, ha annak minden tartalmi követelményét teljesíti. A munkáltató akkor jár el helyesen, ha a kockázatértékelést és a kockázatbecslést egységben vagy összehangoltan szervezi meg azokon a területeken, amelyekre mindkét követelményrendszer vonatkozik, hiszen így nem csak kisebb ráfordítással és nagyobb hatékonysággal végezheti el a feladatait, hanem maradéktalanul és összehangoltan elégítheti ki az ellenőrző hatóságok által számonkért követelményeket. A kockázatértékelés lényege, hogy a meglevő személyi, tárgyi, szervezési feltételeket összehasonlítsa a vonatkozó előírásokkal (jogszabályokkal, szabványokkal, üzemeltetési dokumentumokkal), tehát a „van és a kell” összevetése. Ennek alapján biztosítható az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzés feltétele, azaz, hogy ne merüljön fel a heveny és idült egészségkárosodás kockázata az adott munkakörben. Ehhez adott esetben természetesen kvanti-

tatív (menyiségi) vizsgálatok, mérések is szükségesek, például a kémiai biztonsággal kapcsolatos kockázatbecslés területén, különösen, ha a konkrét helyzetet valamilyen számszerű normával kell összevetni. Figyelembe kell venni a jogszabályok által előírt azon mérések eredményeit is, amelyeknek munkavédelmi vonzata van (érintésvédelem, világítás, zaj stb.). A kockázatértékelésnek, illetőleg az azt követő intézkedéseknek nem minden esetben lehet végső célja az, hogy a kockázatok teljes mértékben szűnjenek meg, mindössze annyi, hogy a megfelelő kockázatcsökkentés eredményeként a fennmaradó kockázat elfogadható legyen. Például a gépjárművel történő közlekedés mindig veszélyes marad, de azt bizonyos szintig csökkenteni lehet (műszaki állapot rendszeres ellenőrzésével, pihenőidő szabályozásával stb.). A kockázatértékelés után a munkáltatónak képesnek kell lennie annak bizonyítására a hatóságok, a munkavállalók vagy képviselőik, illetve más érdekelt felek előtt, hogy megtett minden szükséges intézkedést a kockázatok felmérésére és elhárítására, illetve minimálisra csökkentésére. Ezért a kockázatértékeléshez hozzátartozik a folyamat és az eredmények megfelelő dokumentálása is. A kockázatértékelés elvégzése munkabiztonsági és munka-egészségügyi szaktevékenységnek minősül. Természetesen célszerű, ha a szakember az adott tevékenységet megfelelően ismeri, gyakorlattal, sőt helyismerettel

rendelkezik. A felelősség mindenképpen a munkáltatót terheli. A jogszabály értelmében a munkáltató nem csak a kockázatértékelés elvégzéséért felelős, hanem annak megfelelő minőségű kivitelezéséért is. Ezért nagyon gondosan kell mérlegelnie, hogy saját szakemberével (szakembereivel) maga végzi-e el a kockázatértékelést, vagy külső szakembert, szolgáltató szervezetet, szakintézményt bíz meg vele, illetőleg von be a tevékenységbe. A szolgáltató kiválasztásánál különös gondot kell fordítani arra, hogy rendelkezék referenciákkal és legyen leinformálható, mert a kockázatértékelés a munkáltató munkavédelmi tevékenységének alapvető eleme, és végső soron a munkáltató felelős a kockázatértékelés tartalmáért, a megtett intézkedésekért, a munkavállalók egészségéért és biztonságáért. Ugyanakkor kerülni kell a kockázatértékelés szükségtelen túlbonyolítását. A kockázatértékelés folyamatába indokolt bevonni a munkavállalókat, illetőleg a munkavédelmi képviselőt, mivel a gyakorlati tapasztalataik a kockázatértékelésnél nélkülözhetetlenek. A munkavállalók bevonása értékes szakmai segítséget nyújthat a kockázatértékeléshez, mert ők általában pontosan ismerik a gyakorlati problémákat, illetve a munkavégzés közben szerzett tapasztalatok alapján felismerhetnek rejtett veszélyeket is. A kockázatértékelés folyamatát többféleképpen lehet szakaszokra osztani.

A legfontosabb tartalmi elemeket a 2. számú ábra szemlélteti.

2. számú ábra: A kockázatértékelés lépései

A következőkben ezeknek az elemeknek a részletes szempontjait ismertetjük. A veszélyek azonosítása az egész kockázatértékelés alapja. (A különböző veszélyeket az előző fejezetben szemléltettük.) Első lépésként részletesen számba kell venni a munkakörnyezetben lévő valamennyi munkafolyamatot, technológiát, munkaeszközt, felhasznált anyagokat (különös tekintettel a veszélyes anyagokra és készítményekre) és a munkamódszert. Rendkívül fontos, hogy ez a „leltár” kiterjedjen a nem mindennapos tevékenységekre is, mint például a karbantartásra, vagy az élelmiszerek és italok kiszállítási munkafolyamataira. Emellett figyelemmel kell lenni egyes munkafeladatok évszakhoz kötött jellegére is, valamint gondot kell fordítani a kisegítő jellegű tevékenységekre, mint például a takarítás, anyagátvitel vagy szemétszállítás. Ezután kell meghatározni minden

jelenlevő veszélyt, amely a munkavállalókat és más személyeket fenyegethet. Ezeket lehet a tevékenységek, a technológiák, a hely, vagy más alkalmas szempont szerint osztályozni, azonban mindig úgy, hogy minden lényeges veszély számba legyen véve. A veszélyek sokféle tényezőből adódhatnak, ezért a kockázatértékelés során a munkáltató felelősségi körébe tartozó valamennyi vonatkozó tényezőt figyelembe kell venni. A kockázatértékelésért felelős munkáltatónak vagy megbízottjának mindig a munkahely konkrét viszonyai alapján kell számba vennie az adott munkahelyre, munkafolyamatokra, technológiákra, munkaeszközökre, munkamódszerekre, munkavállalókra jellemző és irányuló veszélyeket. A veszélyek számbavételéhez több forrásból érdemes információt szerezni:

- Munkavédelmi adatbázisok,
- Munkahelyi belső szabályzatok, üzemeltetési dokumentáció,
- Más munkahelyek közzétett adatai, tapasztalatai, bevezetett szakmai szokások,
- Munkavállalók és képviselőik tapasztalatai,
- Szaktanácsadók, munkavédelmi szolgáltatók,
- Gyártók és szállítók használati utasításai, adatlapjai, gépkönyvei, kezelési utasítások,
- Helyszíni vizsgálatok, mérések,

- Tudományos és műszaki irodalom,
- Munkavédelmi jogszabályok,
- Munkatevékenység, munkafolyamatok, technológiák, munkaeszközök, munkamódszerek közvetlen megfigyelése,
- Munkabalesetek, foglalkozási megbetegedések és rendkívüli események adatai,
- szabványok

Fontos szót ejteni a szabványok fontosságáról, amelyek elismert szervezet által alkotott vagy jóváhagyott, közmegegyezéssel elfogadott olyan műszaki (technikai) dokumentumok, amelyek tevékenységre vagy azok eredményére vonatkoznak, és olyan általános és ismételten alkalmazható szabályokat, útmutatókat vagy jellemzőket tartalmaznak, amelyek alkalmazásával a rendező hatás az adott feltételek között a legkedvezőbb.

A nemzeti szabványosítás célja, hogy elősegítse:

- a) az általános és ismételten alkalmazható eljárások, műszaki megoldások közrebocsátásával a termelés korszerűsítését, a szolgáltatások színvonalának javítását,
- b) a nemzetgazdasági igények érvényesítését a nemzetközi és az európai szabványosítási tevékenységben,
- c) a kereskedelem műszaki akadályainak elhárítását,
- d) a műszaki fejlesztés eredményeinek széles körű bevezetését,

e) az élet, az egészség, a környezet, a vagyon, a fogyasztói érdekek védelmét és a biztonságot,

f) a megfelelőségtanúsítás követelményrendszerének kialakítását,

g) a hazai termékek és szolgáltatások nemzetközi elismertetését.

h) az alkalmazkodást a nemzetközi és az európai szabványosítás rendjéhez,

i) a nemzeti szabványügyi szervezet nem nyereségérdekelt jellegét.

A nemzeti szabványosításban a következő alapelveket kell érvényesíteni:

a) az áttekinthetőséget és a nyilvánosságot,

b) a közérdek képviselését,

c) az önkéntességet egyrészt a nemzeti szabványosításban való részvétel, másrészt a nemzeti szabványok alkalmazása szempontjából,

d) a tárgyszerűséget,

e) a függetlenséget a különböző érdekcsoportok túlsúlyától,

f) az egységességet és ellentmondás-mentességet,

g) az alkalmazkodást a tudomány, a műszaki gyakorlat és a tapasztalat általános eredményeihez, figyelembe véve a gazdasági adottságokat,

A nemzeti szabvány olyan szabvány, amelyet a nemzeti szabványügyi szervezet alkotott meg, vagy fogadott el, és tett a nyilvánosság számára hozzáférhetővé.

A Magyar Köztársaság nemzeti szabványügyi szervezete a Magyar Szabványügyi Testület (a továbbiakban: MSZT). Az MSZT köztestület.

A Magyar Szabványügyi Testület honlapján (www.mszt.hu) a SZABVÁNYKERESŐ ablak segítségével ingyenes szabványkereső található, melynek segítségével az összes létező szabvány (a nem harmonizált is!) megkereshető. Ingyenesen csak a szabványok címe és jelzete. Előfizetéssel részletesebb információkat is találunk.

A keresés a következő módokon történhet:

- hivatkozási szám (szabványjelzet) vagy cím szerinti keresés
- ICS szerinti keresés

Az ICS szerinti keresés jelölésével megtaláljuk a szakterületek kódjait és megnevezését. A megfelelő kódra kattintva a szakterületen belüli csoportokat, majd az alcsoportokat nyithatjuk meg. Itt megtaláljuk az érvényes (egyes esetekben a visszavont) magyar szabványok jelzetét és pontos címét. Az ICS megkönnyíti a szabványok keresését, amikor nem tudjuk a szabvány jelzetét.

Gondos mérlegelést követel annak eldöntése, hogy a veszélyek számbavételéhez szükségesek-e bonyolult műszeres vagy laboratóri-

umi mérések. Ezek a vizsgálatok sokszor hosszadalmasak és költségesek, és bár pontos és részletes eredményeket szolgáltatnak a kockázatértékeléshez, illetőleg a szükséges teendők meghatározásához, gyakran elegendő a tájékozódó jellegű vizsgálat, amennyiben az a munkavállaló expozíciójára, az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzés megteremtéséhez elegendő adatot szolgáltat. Mindig a tényleges viszonyokat kell megvizsgálni, összehasonlítva a vonatkozó előírásokkal, korszerű megoldásokkal. Ha a munkahelyen technológiai utasítás van érvényben, a kockázatértékelés során át kell ugyan tekinteni az utasítást, de meg kell vizsgálni azt is, hogy a valóságban hogyan végzik a munkát. A legtöbb munkahelyen kisebb-nagyobb mértékben eltérnek az írott utasításoktól. A kockázatértékelés során egyrészt meg kell vizsgálni az eltérések okát, másrészt a valóságos helyzet kockázatait, összevetve az utasítások pontos megtartása esetén fellépő kockázatokkal. Figyelmet kell fordítani az üzemeltetési dokumentációban rögzített minimális létszámra és annak összetételére is. Például a szigorú létszámgazdálkodás hatására gyakran csak az első műszakban dolgozik karbantartó, a délutáni és éjjeli műszakban hiányzik. Ezáltal a karbantartás szempontjából szakképzetlen személyek vélt termelési érdekből maguk végzik el a szerelést, önmagukat és munkatársaikat veszélyeztetve. Szervezési intézkedések szükségesek tehát e súlyos szabálysértés megakadályo-

zása érdekében, például készenléti rendszer biztosításával, vagy külső szakember szükség szerinti megbízásával. Meg kell vizsgálni, hogy milyen esetekben kerül sor olyan műveletekre, amelyek rendszerek ugyan, de a rutintól való eltérést jelentenek. Az ilyen műveletek általában kockázatosabbak. Közéjük tartoznak például a karbantartási, tisztítási, szerelési, indítási, leállítási műveletek. Meg kell vizsgálni, melyek lehetnek a munkafolyamatban, technológiában fellépő, nem rendszeres, de előre látható üzemzavarok, előírás ellenes munkavégzések. Ilyen lehet például egy esztergakés törése, egy gumiabroncs defektje, de egy dolgozó fegyelmetlensége is. A lehető legteljesebb körben számba kell venni azokat a személyeket, akiket az előzőekben azonosított veszélyek fenyegethetnek. Meg kell állapítani, hogy kockázatonként hány fő a fenyegetett munkavállaló, hatókörben tartózkodó. A legkézenfekvőbb veszélyeztetett csoportot a munkahelyen foglalkoztatottak jelentik (például gépkezelők, karbantartók, irodai személyzet stb.), tehát azok, akik a veszéllyel járó munkafolyamatokat ténylegesen végzik, illetve ott tevékenykednek. Különös figyelemmel kell számba venni továbbá azokat a munkavállalókat, akiknek a munkája nem közvetlenül kapcsolódik az adott munkahelyen folyó tevékenységhez, valamint azokat a személyeket, akik nem munkavállalóként kerülhetnek a munkavégzés hatókörébe. Nem szabad megfeledkezni azokról a személyekről sem, akik elvben nem

kerülhetnének a munkavégzés hatókörébe, mégis megfordulnak a munkahelyeken, és szintén veszélyeztetettek lehetnek (munkavállalók ismerősei, rokonai, alkalmi árusok stb.) A kockázatértékelések elvégzésekor mindig figyelembe kell venni más vállalkozások alkalmazottainak (pl. takarítók, biztonsági őrök, karbantartók) vagy kívülállók (pl. ügyfelek, látogatók, „járókelők”) esetleges jelenlétét a munkahelyen. Őket kockázatnak kitett személyként kell kezelni, de arra is figyelmet kell fordítani, hogy jelenlétük új kockázatokat teremthet-e a munkahelyen. Gondot kell fordítani az úgynevezett sérülékeny munkavállalói csoportok jelenlétére, akik egyrészt veszély előidézői is lehetnek, másrészt a veszélyek fokozottan fenyegethetik őket. A kockázat megítélésénél figyelembe kell venni egyrészt a veszély súlyosságát, vagyis az okozható kár mértékét és kiterjedését, ide értve a veszélyeztetettek számát is, másrészt a veszély bekövetkezésének valószínűségét. A kockázatokat súlyossági (fontossági) sorrendbe célszerű állítani. A legsúlyosabb (legsürgősebb intézkedést igénylő) kockázatok természetesen azok, ahol a veszélyek a legsúlyosabb kárt okozhatják, a legtöbb személyt érinthetik és a legnagyobb valószínűséggel következhetnek be. Mindezek után kell a munkáltatónak eldöntenie, hogy:

- a jelenlegi helyzet kielégíti-e a munkavédelemre vonatkozó szabályok követelményeit,

- a kockázatok megfelelő ellenőrzés alatt vannak-e,
- a jelenlevő kockázatok milyen módon szüntethetők meg,
- milyen intézkedéseket kell tenni a kockázatok megelőzése vagy csökkentése érdekében.

Az első kérdés megválaszolásához természetesen a munkáltatónak, illetve a kockázatértékelést végző személynek tisztában kell lennie a munkavédelemre vonatkozó szabályokkal. Amennyiben a munkavédelemre vonatkozó szabály az adott helyzetre számszerű normával (például határértékkel) határozza meg a követelményt, akkor azt kell eldönteni, szükség esetén mérésekkel, hogy a helyzet megfelel-e a számszerű normának. Az első és második kérdés szorosan összefügg. A munkáltatónak nem egyszerűen annak megállapítása a feladata, hogy az értékelés pillanatában a helyzet kielégíti-e a munkavédelmi előírásokat, hanem azt is vizsgálnia kell, hogy ez a helyzet megbízhatóan stabil-e, a kockázat megfelelő ellenőrzés alatt van-e. Egyszerű példával: nem elég megállapítani, hogy – a kockázatértékelés során, az értékelést végző szakember és a munkáltató képviselője jelenlétében – a dolgozók kivétel nélkül viselték a védősisakokat, tehát a helyzet kielégíti a munkavédelemre vonatkozó szabályok követelményeit, hanem meg kell vizsgálni azt is, hogy a kockázat megfelelő ellenőrzés alatt van-e, vagyis megfelelő intézkedések biztosítják-e,

hogy a veszélyes munkahelyeken a dolgozók mindig és rendeltetésszerűen viseljék az egyéni védőeszközöket. Figyelemmel kell lenni tehát azokra a kockázatokra, amelyek esetében az alkalmazott óvintézkedések jelenleg megfelelő védelmet nyújtanak a veszély bekövetkezése, illetőleg a károsodás ellen, kielégítve a munkavédelmi követelményeket. Ha például a forgó, mozgó gépalkatrészek megfelelő védőburkolattal vannak ellátva, ez nem azt jelenti, hogy ez a kockázat az adott munkahelyen elvben nem létezik, mindössze azt, hogy nem szükséges további intézkedés a közvetlen elhárítására. Ugyanakkor számításba kell venni, hogy a védőburkolatok eltávolítása azonnal súlyos kockázatot jelent. Vizsgálni kell tehát azt is, hogy ez a kockázat megfelelő ellenőrzés alatt van-e, nem fordulhat-e elő a védőburkolatok indokolatlan eltávolítása. A védőburkolatokat az előre látható használat és az észszerűen előre látható rendellenes használat figyelembevételével kell kialakítani. A rosszul elhelyezett, munkavégzést zavaró védőburkolat potenciális veszélyt jelent, ezért célszerű a vonatkozó szabványokkal történő összehasonlítás. A jelenlevő kockázatok megszüntetése, megelőzése vagy csökkentése a következőkkel összhangban történhet:

- Ha lehetséges, a kockázatot teljes mértékben ki kell zárni. Például, ha nem használunk szerves oldószer alapú festéket, teljes

mértékben megelőztük az ebből adódó egészségi kockázatot, tűz- és robbanásveszélyt. Ha az ablakokat belülről tisztíthatóra tervezzük, megelőzzük a külső tisztítással járó leesési veszélyt.

- A kockázati tényezőket (pl. veszélyes anyag, technológia) kevésbé kockázatossl kell helyettesíteni. Például a szerves oldószer alapú festéket helyettesíteni lehet vizes alapúval, a kézi festékszórásst a gépivel.
- A kockázatot a keletkezési helyén kell megszüntetni, hogy minél kisebb helyen kelljen védekezni ellene, és minél kevesebb munkavállalót érintsen. Más szóval, a veszélyzónákat a lehető legkisebbre kell szűkíteni. Ha egy berendezésből káros anyag szabadulhat fel, helyi elszívó berendezést érdemes felszerelni, nem az egész műhelycsarnok szellőztetésével eltávolítani a levegőszennyezést.
- Mind a kevésbé kockázatos dologgal (anyaggal, technológiával, munkaeszközzel stb.) történő helyettesítéskor, mind a kockázat keletkezési helyén történő megszüntetésekor gondot kell fordítani arra, hogy ez ne eredményezzen újabb, esetleg észrevétlenül maradó kockázatot, tehát az intézkedés ne egyszerűen „átolja” máshová a kockázatot. Ha például a felszabaduló káros levegőszennyező anyagot elszívással távolítjuk el, gondot kell fordítani arra, hogy ezzel ne okozzunk megen-

gedhetetlen környezetszennyezést. Ha a kézi anyagmozgatást targoncák használatával helyettesítjük, ezáltal a nehéz testi munka okozta kockázatot kiküszöböltük, ugyanakkor meg kell vizsgálni a járművek mozgásával járó új kockázatokat.

- A kollektív műszaki védelmet előnyben kell részesíteni az egyéni védőeszközök alkalmazása helyett. Például a felszabaduló káros anyagok ellen elsősorban megfelelő szellőzés-sel, elszívással kell védekezni, nem egyéni légzésvédőkkel. Az egyéni védőeszközök alkalmazását mindig csak végső lehetőségként szabad számításba venni, ha a munkavállalók egészségének és biztonságának védelme kollektív műszaki és szervezési intézkedésekkel nem biztosítható.
- Alkalmazni kell a műszaki fejlődés eredményeit. A műszaki fejlődéssel egyrészt nagyobb biztonságot eredményező védekezési lehetőségek nyílnak meg, ugyanakkor eddig nem ismert kockázatok jelennek meg. Ezeket figyelemmel kell kísérni és megfelelően alkalmazni annak érdekében, hogy az egészség és biztonság védelmi szintje a műszaki fejlődés színvonalával együtt, annak megfelelően emelkedjék. Például egy korábban alkalmazott biztonsági berendezésnél nagyobb hatékonyságot nyújtó védőburkolat, védőberendezés alkalmazása válhat szükségessé.

Az előzőek elvégzése után a fenti szempontok alkalmazásával a munkáltatónak konkrét intézkedési tervet kell készítenie a kockázatok megelőzése vagy csökkentése érdekében a felelős és a határidő megjelölésével. Az értékelés alapján olyan megelőző intézkedéseket szükséges hozni, amelyek biztosítják a munkakörülmények javulását, beépülnek a munkáltató valamennyi irányítási szintjén végzett tevékenységbe.

A munkáltatónak ehhez el kell döntenie, hogy:

- meg lehet-e teljes mértékben szüntetni a kockázatot,
- hogyan lehet biztonságosabbá tenni a munkafolyamatokat, technológiát, anyagokat, munkaeszközöket,
- milyen munkavédelmi intézkedésekre van szükség a kockázat alacsony szinten tartásához.

Az intézkedéseknek mindig az adott munkahelyhez, munkavállalókhoz és munkakörülményekhez kell igazodniuk, az általános meghatározásuk ezért nem lehetséges. A kockázat csökkentésének általános módszertani szempontjai a következők:

- A veszély keletkezési helyén történő felszámolása, például zárt technológia alkalmazásával, elszívással, hőszigeteléssel, zajcsökkentéssel.
- A veszélyes munkafolyamat, technológia elkülönítése, elszigetelése.

- A munkavállaló eltávolítása a veszélyes munkafolyamattól.
- A munkaeszközök ellátása biztonsági berendezéssel (védőburkolattal, védőberendezéssel).
- Megfelelő mozgástér biztosítása.
- Tiszta, rendes munkahely kialakítása, a keletkező anyagok, mint pl. szennyvíz, hulladék megfelelő eltávolításával.
- A munkavállalók megfelelő tájékoztatása, képzése, oktatása, ellenőrzése.
- Megfelelő szakképzettségű és számú munkavállaló alkalmazása.
- Egyéni védőeszközök biztosítása.

A szükséges intézkedéseket célszerű azonnali, rövid vagy közép-távú, ill. hosszú távú sürgősségi sorrendbe állítani. Ehhez a kockázatértékelés megállapításait kell alapul venni, különösen azt, hogy mennyire súlyos az adott kockázat (milyen jellegű károsodást okozhat, hány személyt érinthet, illetve milyen valószínűséggel következhet be a károsodás). Emellett át kell tekinteni azt is, hogy milyen gyorsan lehet megtenni az intézkedést, valamint milyen műszaki, személyi, szervezési feltételeket kell biztosítani hozzá. Azonnal intézkedni kell a súlyos kockázatok felszámolása érdekében, ugyanakkor a gyorsan megtehető intézkedéseket akkor is célszerű minél hamarabb végrehajtani, ha kevésbé súlyos kockázatot szüntetnek

meg. A kockázatértékelés során észlelt közvetlen veszélyt azonnal meg kell szüntetni, tehát a közvetlen veszélyt jelentő munkavégzést vagy munkaeszközt, esetleg a technológiát azonnal le kell állítani. A kockázatértékelést végző személy csak javaslatot tehet a kockázatok megítélése érdekében. A munkáltatót, illetőleg megbízottját terheli a felelősség a feltárt hiányosságok megszüntetésével, a fennmaradó kockázatok vállalásával kapcsolatban. A munkáltatónak ellenőriznie kell, hogy a kockázatértékelés megállapításaként, a kockázatok csökkentése érdekében meghatározott és végrehajtott intézkedések valóban hatásosan és stabilan csökkentették a kockázatokat. Ha például a fejszerűlés kockázatát állapították meg, és intézkedésként minden munkavállalónak védősisak használatát írták elő, ellenőrizni kell, hogy a védősisakokat valóban megkapta-e minden munkavállaló, és megfelelő rendszer, illetőleg megfelelő szervezési intézkedések biztosítják-e, hogy folyamatosan, rendeltetésének megfelelően – szükség esetén – becsatolt állszíjjal viseljék. A kockázatértékelést legalább évente felül kell vizsgálni akkor is, ha nem történik különösebb változás. Amennyiben jelentősebb változás következik be, például a munkakörülményekben, a technológiában, a munkaeszközökben, a felhasznált anyagokban, a munkaszervezésben, a munkavállalói állományban, a munkavédelmi követelményekben, a műszaki fejlődésben vagy a rendelkezésre álló ismeretekben, akkor szükségessé válik

a kockázatértékelés ismételt elvégzése, illetőleg felülvizsgálata. Erre nem lehet általános, minden körülményre érvényes szabályt meghatározni; a munkáltatónak, illetőleg a munkavédelmi szakembernek az adott munkahely konkrét körülményei alapján kell megállapítania, hogy melyek azok a változások, amelyeknek jelentős kihatásuk van a kockázatokra. A munkáltatónak be kell tudnia bizonyítani a munkavédelmi hatóságok (Állami Népegészségügyi és Tisztiorvosi Szolgálat, Magyar Bányászati Hivatal, Országos Munkabiztonsági és Munkaügyi Főfelügyelőség), a munkavállalók vagy képviselőik, illetve más érdekelt felek előtt, hogy megtett minden szükséges intézkedést a kockázatok felmérésére és elhárítására, illetve minimálisra csökkentésére. A munkáltatónak ahhoz, hogy tisztában legyen a nála meglévő kockázatokkal és érdemben kezelni tudja őket, valamint, hogy rendszerben, a gazdasági tevékenységével egységben tudja megtenni a munkavédelmi intézkedéseket, feltétlenül indokolt dokumentálnia a kockázatértékelés eredményeit, a szükséges és megtett intézkedéseket, ideértve a kockázatértékelés felülvizsgálatait is. A dokumentációnak nincs előírt formája. Tartalmi szempontból legalább a következők dokumentálása szükséges:

- a kockázatértékelés időpontja, helye és tárgya, az értékelést végző azonosító adatai;
- a veszélyek azonosítása;

- a veszélyeztetettek azonosítása, az érintettek száma;
- a kockázatot súlyosbító tényezők;
- a kockázatok minőségi, illetőleg mennyiségi értékelése a fennálló helyzettel való összevetés alapján, annak megállapítása, hogy a körülmények megfelelnek-e a munkavédelemre vonatkozó szabályoknak, illetve biztosított-e a kockázatok megfelelően alacsony szinten tartása;
- a szükséges megelőző intézkedések, a határidő és a felelősök megjelölése;
- a tervezett felülvizsgálat időpontja;
- az előző kockázatértékelés időpontja.

Az élelmiszer és italgyártási ágazatban tevékenykedő vállalkozásnál például az alábbiak szerint kell elképzelni a minimális dokumentálási kötelezettséget:

- a kockázatértékelés időpontja, helye, tárgya; a kockázatértékelés időpontja, a kockázatértékelést végző adatai: itt sok magyarázandó dolog nincsen, esetleg ha több üzemről beszélünk országszerte, akkor mindig meg kell jelölni az adott üzemet,
- veszélyek azonosításakor a veszélyt pontosan kell meghatározni, nem szabad általánosságokkal megelégedni: szeletelő gépek mechanikai veszélye, a különböző szállítószalagok és

merítő szalagok mechanikai veszélye, teflon sütőszalag hőmérsékleti veszélye stb.,

- veszélyeztetettek azonosítása, az érintettek száma: dokumentálni kell a kockázat által érintett személyek (munkavállalók és mások) számát és jellegét, valamint, ha indokolt, a veszélyeztetés rendszeres vagy alkalmi voltát,
- a kockázatot súlyosbító tényezők: rögzíteni kell, hogy a kockázatértékelés helyén konkrétan melyek azok a tényezők, amelyek az adott kockázatot fokozzák, vagyis a valószínűségét növelik, ugyanis ezek azonosítása egyúttal segítséget ad a konkrét intézkedések meghatározásához. Például ha egy szeletelő gépnek nincsen kialakítva a megfelelő védelme, azaz hiányzik a védőburkolat,
- kockázatok minőségi, illetőleg mennyiségi értékelése: az előírásokkal való összevetés történhet szemrevételezéssel, működési próbával, műszeres vizsgálattal, illetőleg a rendelkezésre álló dokumentációk (pl. mérési jegyzőkönyvek) felhasználásával. Dokumentálni kell a kockázatértékelés tapasztalatai szerint az adott kockázattal kapcsolatos körülményeket is. Például érdemes a csomagoló üzemekben fénymérést és zajmérést végezni, a kapott értékek segítségével szolgálnak arra vonatkozóan, hogy szükséges-e valamilyen

intézkedést tenni a zaj csökkentése céljából, valamint a fény növelése céljából, ha az indokolt,

- szükséges megelőző intézkedések, a határidő és a felelősök megjelölése: nincs szükség intézkedésre, ha a jelenlegi helyzetben a kockázat egyrészt megfelel a munkavédelemre vonatkozó szabályok követelményeinek, másrészt tartósan, stabilan alacsony szinten tartható. Ebben az esetben azt kell rögzíteni, hogy intézkedésre nincs szükség. Minden más esetben dokumentálni kell a szükséges intézkedéseket, a fontosságuknak és sürgősségüknek megfelelő határidő és a felelős feltüntetésével. Lehetnek azonnali intézkedések, valamint rövid távon megoldandó és hosszú távon megoldandó feladatok, intézkedések a kockázatértékelés eredményei alapján,
- a tervezett felülvizsgálat időpontja: a kockázatértékelés nem fejeződik be a kockázatok feltárásával, illetve a szükséges intézkedések megállapításával, végrehajtásával. Meg kell határozni, hogy legkésőbb mikor kerül sor a következő kockázatértékelésre, illetve a kockázatértékelés felülvizsgálatára (ez egy adott időpont legyen, amikor felül kell vizsgálni az intézkedések hatékonyságát). Rögzíteni kell, hogy mikor és milyen eredménnyel vizsgálták felül az elvégzett kockázatértékelést. Ez a dátum természetesen arra az esetre vonatkozik, amikor

nem következik be olyan változás (például a munkakörül-
ményekben, a technológiában, a munkaeszközökben, a fel-
használt anyagokban, a munkaszervezésben, a munkavállalói
állományban, a munkavédelmi követelményekben, a műszaki
fejlődésben vagy a rendelkezésre álló ismeretekben), amely
szükségessé teszi a kockázatértékelés tervezettnél korábbi el-
végzését vagy felülvizsgálatát,

- az előző kockázatértékelés időpontja: a nem első alkalommal
sorra kerülő kockázatértékelést követően a felülvizsgálat alap-
jának az előző kockázatértékelés megállapításai számítanak.

4.) A munkáltató kötelezettsége a kockázatértékeléssel kapcsolatban

A munkáltatónak törvényben meghatározott feladata, hogy
minőségileg, illetve szükség szerint mennyiségileg is értékelje a
munkavállalók biztonságát és egészségét veszélyeztető kockáza-
tokat. A minőségi értékelés feladata a veszélyforrások jellegének
megfelelő kockázatok megállapítása.

A minőségi kockázatértékelésnél az értékelést végzőnek nin-
csenek meghatározottan mérhető paraméterek, ezért szakmai is-
meretére, tapasztalataira és a jogszabályi előírásokra alapozva kell
megítélnie, hogy az adott veszélyforrás veszélyezteti-e olyan mér-

tékben a munkavállalókat, hogy megelőző intézkedéseket kell tenni a kockázatok megszüntetésére vagy elfogadható szintre történő csökkentésére. A mennyiségi kockázatértékelés annyit jelent, hogy ha a munkavállalók határértékekkel szabályozott veszélyforrások hatásának lehetnek kitéve (pl. a csomagoló üzemekben előfordulhat, hogy nagy a zaj, a zajszint mértéke), akkor a munkáltatónak a kockázatértékelés során méréssel kell meggyőződnie arról, elérték vagy meghaladták-e a jogszabályokban meghatározott még elfogadható mértékeket. Ugyanígy méréssel kell például meghatározni a megvilágítás mértékét is. A kockázatértékelés, ahogy már említettük a korábbi fejezetben, munkabiztonsági és munkaegészségügyi szaktevékenységnek minősül. Így tehát a munkáltató nem végeztetheti el akárkivel. Meg kell bizonyosodnia arról, hogy a kockázatértékelést végző szakemberek a megfelelő végzettséggel rendelkeznek-e. Ez is az egyik kötelezettsége. A kockázatértékelésnek, illetőleg az azt követő intézkedésnek nem lehet minden esetben végső célja az, hogy a kockázatok teljes mértékben szűnjenek meg. A cél az, hogy a megfelelő kockázatcsökkentés eredményeképpen a fennmaradó kockázat elfogadható legyen. A munkáltató a kockázatértékelést, a kockázatkezelést és a megelőző intézkedések meghatározását – eltérő jogszabályi rendelkezés hiányában – a tevékenység megkezdése előtt, azt követően indokolt esetben, de legalább a Mvt. szerint meghatáro-

zottak alapján, egyéb jogszabályok figyelembevételével köteles elvégezni. Eltérő gyakorisággal az alábbi esetekben kell ezt megtenni: 1 évente a biológiai tényezők hatásának, a rezgés általi expozíciónak kitett munkavállalók esetében, 2 évente pedig a foglalkozási eredetű rákkeltő anyagokkal exponált munkavállalók esetében. Indokolt esetnek kell tekinteni különösen az alkalmazott tevékenység, technológia, munkaeszköz, munkavégzés módjának megváltozását, illetve minden olyan, az eredeti tevékenységgel összefüggő változtatást, amelynek eredményeképpen a munkavállalók egészségét, biztonságát meghatározó munkakörülményi tényezők megváltozhatnak, ideértve a munkaklíma: zaj- és rezgésterhelést, légállapotokat (gázállapotú, por, rost légszennyezők minőségi, illetve mennyiségi változását). Soron kívül el kell végezni a kockázatértékelést, ha az alkalmazott tevékenység, technológia, munkaeszköz, munkavégzés módjának hiányosságával összefüggésben bekövetkezett munkabaleset, fokozott expozíció, illetve foglalkozási megbetegedés fordult elő, vagy a kockázatértékelés a külön jogszabályban meghatározott szempontra nem terjedt ki. Az értékelés alapján, amennyiben kockázatok vannak, megelőző intézkedéseket kell hozni határidők és felelősök meghatározásával. Ez a kockázatértékelési intézkedési terv. Az intézkedéseket sürgősségi sorrendbe kell állítani, meghatározva az azonnali, a rövidtávú, a középtávú és a hosszú távú tennivalókat.

A munkáltató feladata a kockázatértékelés teljes folyamatával kapcsolatban az alábbi feladatok elvégzése illetve biztosítása, melyet a 3. számú ábra mutat be:

3. számú ábra: Kockázatértékeléssel kapcsolatos munkáltatói feladatok

A munkáltatónak bizonyítékkal kell rendelkeznie arról is, hogy a kockázatértékelés, valamint az eredménye alapján tett intézkedések tapasztalatairól tájékoztatta:

- a munkabiztonsági szaktevékenységet ellátó személyt,
- a foglalkozás-egészségügyi szolgálatot,
- a munkavédelmi képviselőt vagy bizottságot, ennek hiányában a munkavállalókat.

Megjegyzendő, hogy a munkavállalókat, illetve képviselőiket a szükséges intézkedésekről előzetesen tájékoztatni szükséges, továbbá

a velük kötelezően lefolytatott konzultáció eredményeként lehet meghozni a végleges intézkedéseket. Fontos hangsúlyozni, hogy a munkaegészségügyi szaktevékenységet ellátó személynek és a munkabiztonsági szaktevékenységet végző személynek nem csak alá kell írniuk a kész kockázatértékelési dokumentumot, hanem tevékenyen részt kell venniük annak elkészítésében, a munkakörülmények és a munkavégzés veszélyt jelentő és egészségkárosító hatásainak írásban dokumentált vizsgálatában. Biztosítani kell, hogy a kockázatértékelés aktuális dokumentációját az érintettek (így a munkavállalók és képviselőik, de különösen azok, akikre nézve feladatot is tartalmaz) megismerjék, és nyomtatott vagy elektronikus formában bármikor hozzáférhessenek. A munkáltatónak ezek közül talán a legfontosabb feladata a megelőző intézkedések meghozatala, hiszen ezzel tesz ténylegesen a balesetek és foglalkozási megbetegedések megelőzése érdekében. Nézzük meg tehát kicsit részletesebben ezt a kötelezettséget a munkáltatónak.

4.1.) A munkáltató megelőző intézkedései, mint a legfontosabb kötelezettség

A kockázatok minőségi és mennyiségi értékelését követően a munkáltatónak a következőket kell eldöntenie:

- a jelenlegi munkakörülmények kielégítik-e a munkavédelemre vonatkozó szabályok követelményeit;

- a jelenlévő kockázatokat milyen intézkedésekkel lehet megelőzni, megszüntetni vagy csökkenteni;
- a kockázatok megfelelő ellenőrzés alatt vannak-e.

Amennyiben a munkavédelemre vonatkozó szabály az adott helyzetre számszerű normával (például mérettel, határértékkel stb.) határozza meg a követelményt, akkor azt kell eldönteni – szükség esetén mérésekkel –, hogy a helyzet megfelel-e a számszerű normának. A munkáltatónak mérlegelnie kell, hogy a kockázatok ellen milyen védelmi módot alkalmaz. Ennek eldöntéséhez figyelembe kell venni a módszer hatékonyságát, kivitelezhetőségét is. A munkáltatónak vizsgálnia kell, hogy a kockázat megfelelő ellenőrzés alatt van-e, azaz a kockázatértékelés nem egy pillanatnyi állapotot rögzít, hanem egy folyamatosan fenntartható rendszer működik a munkahelyen. Figyelemmel kell lennie azokra a kockázatokra is, amelyek esetében az alkalmazott óvintézkedések a kockázatértékelés pillanatában megfelelő védelmet nyújtanak. Példa: Ha a forgó, mozgó gépalkatrészek megfelelő védőburkolattal vannak ellátva, az nem azt jelenti, hogy ott nincs kockázat, hanem mindössze azt, hogy nem szükséges további intézkedés a közvetlen elhárításra. Ugyanakkor a védőburkolat eltávolítása azonnal súlyos kockázatot jelenthet. Vizsgálni kell tehát, hogy ez a védelmi mód megfelel-e, azaz nem fordulhat-e elő a védőburkolat indo-

kolatlan eltávolítása. A védőburkolatokat az előre látható használat és az észszerűen előre látható rendellenes használat figyelembevételével kell kialakítani. A munkáltatónak intézkedési tervet kell készítenie a kockázatok megelőzése, megszüntetése vagy csökkentése érdekében, a felelős és a határidő megjelölésével. A munkáltatónak ehhez el kell döntenie, hogy

- meg lehet-e teljes mértékben szüntetni a kockázatot,
- hogyan lehet biztonságosabbá tenni a munkafolyamatokat, technológiát, anyagokat, munkaeszközöket, munkakörnyezetet,
- milyen munkavédelmi intézkedésekre van szükség a kockázat alacsony szinten tartásához.

Az intézkedéseknek mindig az adott munkahelyhez, munkavállalókhöz és munkakörülményekhez kell igazodniuk, ezért általános érvényű megoldás ezek ismeretének hiányában nem adható.

	Megelőző intézkedés	Határidő	Felelős
1.	Elektromos hálózat felújítása	2019.12. hó	Munkáltató
2.	Álláskönnyítő szőnyeg biztosítása a futószalag melletti válogatási tevékenységet végző dolgozóknak	2019.12. hó	Munkáltató
3.	Kombinált ipari sütő eltávolítása konyha 1-ből a 2. üzem területére, cél: a hőmérséklet csökkentése	2019.02. hó	Munkáltató

2. számú táblázat: Kockázatértékelési intézkedési terv, minta

5.) A munkavállalók szerepe a kockázatértékelésben

A munkavállaló csak a biztonságos munkavégzésre alkalmas állapotban, a munkavédelemre vonatkozó szabályok, utasítások megtartásával, a munkavédelmi oktatásnak megfelelően végezhet munkát. A munkavállaló köteles munkatársaival együttműködni, a munkáját úgy végezni, hogy az saját vagy más egészségét és testi épségét ne veszélyeztesse. Ez az alapfeltétele annak, hogy a munkavállaló munkát végezhesen. A Munkavédelmi törvény tovább bontja a kötelezettségeket, azonban ebben a fejezetben csak azokat a kötelezettségeket magyarázzuk, mely valamilyen kapcsolatban áll a munkahelyi kockázatértékeléssel, annak intézkedési tervét esetleg érintheti. A munkahelyi kockázatértékelés egyik intézkedési terve lehet az, hogy a munkavállalók a gépeket a tőlük elvárható módon tisztítsák, a munkafolyamathoz tartozó kisebb karbantartásokat végezzék el. A Mvt. ezt is megemlíti, ugyanis a munkavállaló köteles a rendelkezésére bocsátott munkaeszköz biztonságos állapotáról a tőle elvárható módon meggyőződni, azt rendeltetésének megfelelően és a munkáltató utasítása szerint használni, a számára meghatározott karbantartási feladatokat elvégezni. A kockázatértékelés eredményeképpen a munkáltató dönthet úgy, hogy egy adott tevékenységhez szükségét érzi valamilyen egyéni védőeszköz bevezetését. Az egyéni védőeszközök használatát a munkáltató oktatás keretén belül ismerteti

a dolgozókkal. A munkavállaló köteles az egyéni védőeszközt rendeltetésének megfelelően használni és a tőle elvárható tisztításáról gondoskodni. Folyamatosan végzendő feladatként megállapíthatja az értékelés, hogy a dolgozóknak kötelességük a munkakörnyezetüket a tőlük elvárható módon rendben tartani. A törvény szerint a dolgozóknak a munkaterületükön fegyelmet, rendet és tisztaságot kell tartaniuk. A munkáltatónak a megfelelő oktatásokat gondosan kell elvégeznie, hiszen a dolgozóknak a munkájuk biztonságos végzéséhez szükséges ismereteket kell szerezniük, hogy elsajátítva és azokat a munkavégzés során alkalmazni tudják. A munkáltató dönthet úgy, hogy egy konkrét gép helyes használatának oktatását egy tapasztalt, megfelelő képzettséggel rendelkező munkavállaló tartsa meg. A felelős személyét a kockázatértékelésben rögzítheti. A dolgozó a veszélyt jelentő rendellenességről, üzemzavarról a munkáltatót azonnal köteles tájékoztatni, valamint a rendellenességet, üzemzavart tőle elvárhatóan meg kell, hogy szüntesse, vagy erre intézkedést kell, kérjen a felettesétől, valamint köteles a balesetet, sérülést, rosszulletet azonnal jelentenie. Amennyiben ezek a feladatok egyáltalán nem, vagy nem teljesen jól működtek, úgy a munkáltató erről is szólhat a kockázatértékelésben. Meg kell határozni a dokumentációban, hogy minden munkaterületen legyen munkahelyi sérülési napló, illetve, kik azok a személyek, akik bejegyzést végezhet-

nek, abban az esetben, ha valamelyik dolgozó sérülést szenvedett. Az intézkedési terv részét képezheti olyan megállapítás is, mely azt írja elő, hogy egy adott gyártógépet, berendezést valamilyen védőburkolattal kell ellátni, és kollektív védelmét ki kell alakítani. A munkavállaló önkényesen nem kapcsolhatja ki, nem távolíthatja el és nem alakíthatja át a biztonsági berendezéseket. A munkavállaló köteles együttműködni a munkáltatóval, illetve a munkavédelmi képviselővel az egészséges és biztonságos munkakörnyezet megőrzése érdekében hozott hatósági intézkedések teljesítése, illetőleg a munkáltató veszélyt megszüntető intézkedéseinek végrehajtása során is, tehát az intézkedési tervben meghatározott feladatokat, ha az a dolgozót is érinti, maradéktalanul be kell tartania.

A munkavállalók szerepe a kockázatértékelésben, illusztráció

6.) A munkavédelmi képviselők szerepe a kockázatértékelésben

A munkáltató az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzés érdekében köteles a munkavállalókkal, illetve a munkavédelmi képviselőkkel tanácskozni, valamint biztosítani részükre a lehetőséget, hogy részt vehessenek az egészségre és biztonságra vonatkozó munkáltatói intézkedések előzetes megvitatásában. Tanácskozni kell többek között a munkahelyi veszélyforrásokról és az ellenük való védekezés módjáról, az egészséges és biztonságos munkavégzés feltételeiről mind a munkahely egésze, mind az egyes munkafolyamatok tekintetében. Tanácskozni kell továbbá a kockázatértékelésről, illetve felülvizsgálatának eredményeiről, a megtett intézkedésekről, a munkavédelmet érintő kérdésekben megtett intézkedésekről, az intézkedések végrehajtásáról és a tapasztalatokról. A munkavédelmi képviselő nem köteles részt venni a kockázatértékelésben, de ha értesül róla, akkor részese lehet a felmérő, a veszélyforrásokat feltáró tevékenységnek. A részvétel azonban a munkáltatót ez irányú felelőssége alól nem menti fel. A képviselő a kockázatértékelés lényegének megismerésén, megértésén túl ismerje meg:

- a munkahelyén eddig elvégzett kockázatértékeléseket;
- azt, hogy mit vizsgáltak, kik vizsgálták, hogyan vizsgálták,

milyen megállapításokat tettek, milyen intézkedéseket határoztak meg, azok hogyan teljesültek,

- tekintse és gondolja át az érintett munkahelyen, munkafolyamatban azt, hogy minek a kockázatértékelését kell esetleg még elkészíteni;
- törekedjen megismerni a munkavégzés körülményeit, a technológiát, a munkaeszközöket, azok működését és védelmét, a tevékenység során használt veszélyes anyagokat és keverékeket;
- gyűjtse össze a dolgozói, vezetői panaszokat, észrevételeket, javaslatokat,
- lehetőséghez mérten ismerje meg a munkavégzésük fontosabb munkavédelmi jogszabályi előírásait, az eddigi munkabalesetek okait és balesetek tanulságait.

Munkahelyi vizsgálódás, illusztráció

Ha tud, lehetőleg vegyen részt a kockázatértékelés helyi felmérésében, a veszélyforrások feltárásában. Azon túl, hogy ezzel segíti az alaposabb kockázatértékelést, jó tanulási lehetőség számára a jogszabályok, előírások megismerésére. Ha nem tud részese lenni e nagyon fontos munkavédelmi feladatnak, akkor kérje be és tanulmányozza át a kész kockázatértékeléseket, és kérjen tájékoztatást azok tapasztalatairól. Legyen szoros a kapcsolata a kockázatértékelésben a munkavédelmi és foglalkozás-egészségügyi szakemberrel. A minimum, amit feltétlen meg kell tennie mind a munkavédelmi képviselőnek, mind – ha létrehozható és megalakították – a munkavédelmi bizottságnak, a kockázatok felszámolására vagy csökkentésére elkészített intézkedési tervek megismerése, a végrehajtásának ellenőrzése és figyelemmel kísérése. Ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy beszámolathatják az intézkedési tervben meghatározott felelősöket, munkáltatói partnereik arról, hogyan teljesítették a kockázatértékelési intézkedési tervben nekik kirótt feladatokat, kötelezettségeket. Ezzel azonban nem fejeződik be a munkavédelmi képviselők kockázatértékelési kötelezettsége, hiszen a kötelezettségeik sorában az is feladatuk, hogy tájékoztassák az őket megválasztókat mindazon információkról – így a kockázatértékelési intézkedési terv végrehajtásáról is –, mely a birtokukban van.